

„Daarom, zoo zegt de Heere Heere: Zie, Ik stel Mij tegen uw banden, waarmede gij de zielen vangt als vogels, en scheur ze van uw armen af, en de zielen die gij jaagt, laat Ik vrij als vogels”.

Het is hier niet de plaats om naar de waarde van deze vertaling verder een detaillonderzoek in te stellen. Noordzij meent, dat de bedoelde vrouwen (valsche profetessen) niet „kussens”, doch „banden” onder de armsgewrichten legden om deze daarop te laten rusten. Hij waarschuwt tegen het „vergeestelijken” van die „kussens” (der valsche rust). We hebben, zegt hij, te denken aan „banden”, die om de armen werden gewikkeld en waaraan een magische kracht werd toegeschreven; denk aan de gebedsriemen van de Joden, strooken perkament met allerlei spreuken beschreven, die bij het bidden om den linkerarm en het voorhoofd werden gewikkeld. Uit vs 20 blijkt z.i., dat deze vrouwen dergelijke banden zelf droegen en waarschijnlijk ook degenen die bij deze dames heul zochten ter ondervraging van de geestenwereld. „De banden en sluiers ziet de profeet als gereedschap om zielen te jagen..... zielen worden gevangen, verstrikt, „gejaagd”, van hun rust beroofd” (het andersom dan zij willen, die hier aan een jagen naar de bloemhoven der valsche rust plegen te denken). Niet alleen de zielen der dooden (die zij „vragen” in strijd met de wet van Mozes), maar ook de zielen van wie bij deze valsche profetessen hulp zoeken worden z.i. „gejaagd”, dat is: „van de hun nog restende zielsrust beroofd”.

Tengevolge daarvan worden niet alleen zielen in het leven gelaten, die moeten sterven, doch ook zielen gedood, die niet sterven moesten. Want het Woord werd uitgeruimd voor menselijke ideeën — waarover het gedenkboek, hierboven aangehaald, zoo terecht in afkeurenden zin zich uitgelaten heeft. De rechtvaardige wordt erdoor „bekommerd” gemaakt — hij heeft het Woord niet meer en zijn „Schriftuurlijke”, „mystiek” wordt hem afgenomen; de normering van zijn zelfonderzoek wordt hem onmogelijk gemaakt, althans verhinderd.

We laten dit alles verder rusten. We zullen ook niet repetieren, dat bij een opvatting van het „aanbod”, zooals wij zelf die te kennen gaven in Heid. Cat. II, van dat drijven der zielen naar de valsche rust (die „bloemhoven”) geen sprake is (denk aan het ultimatief karakter van het aanbod!).

Want we vragen: als die bloemhoven nu eens fictief zijn? Zeg niet, dat alleen Noordzij in zijn vertaling tot zoo'n resultaat komt; ook andere vertalers en exegeten meenen, dat die „bloemhoven” niet door Ezechiël zijn bedoeld.

Wel, als ze fictief zijn, dan is deze uitdrukking in den mond van dr C. Steenblok een toegeven aan een ongecontroleerde lievelingsuitdrukking van het volk, dat de „tale Kanaäns” wel kent, maar dan als „dooide taal”. En wij willen wel een „tale Kanaäns”, maar dan een levende, die telkens weer door nader Schrift-onderzoek zich reguleert niet naar de spraakmaken-de gemeente, doch naar den onze spraak leerenden en richtenden Heere der gemeente.

Als die „bloemhoven” fictief zijn, dan is het schorsen op zulke gronden, en met zoo onbeholpen theologische constructies een brengen van de valsche rust óók over de schorsers. Het moest toch een mensch pijn kosten, een ander te schorsen; maar wie zoo weinig moeite nemen, om zich ook in dit bedrijf te laten confronteeren met de Schrift, die jagen — en dan nu weer in hun eigen spreektrant — de zielen naar de bloemhoven, de zielen der schorsers en uitbanners. En dit terwijl ze willen fungeeren als wachters, die de zielen verhinderen willen, in de armen der bloemhoven-aanrichters te vallen.

Daarom is het eenige, wat te zeggen valt: de duivel speelt er mee. Hij leert de menschen met fletieve grootheden te opereeren. Bloemhoven, die er niet zijn. — Een woestijn, die men zelf niet gelooft, woestijn te zijn. Zoo wordt de Kerk een aanfluiting, de tucht juridisch inplaats van medisch. Men denkt, een rechtszitting bij te wonen. Maar men zag zich geïntroduceerd bij een schimmenspel. Bloemhoven — woestijn, gejaagde zielen, valsche rust, kenmerken, belofte, mystiek, — het is allemaal onmogelijk geworden. Maar uit de onwezenlijkheden is een apparaat gemaakt om iemand uit te drijven.

De theologische en kerkelijke praktijk der Vrije Universiteit maakt school — althans in dit opzicht. Eerst tegenover ons. Nu ook tegenover ds R. Kok binnen de „Gereformeerde Gemeenten”. Een citatenspel met Boston, Erskine, Van der Groe blijft over, maar de grondregelen van kerkrecht, dogmatiek, exegetische worden losgelaten. En terwijl de duivel „facht maakt” op de zielen, om ze uit elkaar te slaan, wordt — ook in het gedenkboek — gezocht over de eenheid. Ik ben bang, dat dat zoeken over de kerkelijke eenheid onderwijl men zóó lichtvaardig den boel uit elkaar jaagt om nonsens en in theologisch onvermogen, en met de duidelijke oplegging van eigen theologische meening aan anderen, die niet buken voor een constructie van wie tijdelijk een vergadering kunnen biologieeren, zelf ook is een jagen van de zielen naar de bloemhoven — volgens de bekende opvatting dan.

Het citatenspel

Deze week kreeg ik een nieuwe brochure toegezonden. Ze is van G. den Hertog Jr., Mijrecht (titel:

Het kwaad zit nog dieper). Deze laat in ettelijke citaten uit lievelingsauteurs (Boston, Erskine) zien, dat wat ds Kok leert in geliefde „oude schrijvers” eveneens te vinden is. Natuurlijk. Die schrijvers hadden óók hun theologische zwakheden. En in den kring dezer Gereformeerde Gemeenten wreekt zich het kwaad van het bij voorkeur verwijzen bij bepaalde auteurs uit de periode van het verval zonder dat een serieuze kennisneming geschiedt van en terugkeer tot de bronnen van het gereformeerde belijden en theologiseeren.

Maar is het niet de jacht van den duivel? Die ons het schimmen bezighoudt? Het aanbod der genade — daar hebt ge debatten in Amerika (Chr. Ref. Church en Prot. Ref. Churches) en in Nederland (Kersten contra Jongeleen, Rotterdam contra Apeldoorn, Ridderbos contra Greijdanus, Berkouwer contra ds D. van Dijk). Citatenspel. Vliegen afvangen. Maar de dilemma's deugen niet. En de problemen zijn verhaspeld. Doch met het zwaard van theologische meeningen slaan de kortzichtigen de kerk uit elkaar. Voor het witte doek, waarachter de duivel zijn schimmen staat te projecteeren, zitten ademloos de toeschouwers verbaasd te kijken en winden zich op, slaan elkaar om de ooren met hetzelfde pathos als in een of ander parlementje, waar ze „volksvertegenwoordiging” spelen, maar niets meer doorhebben van de filosofie der meesters, die hen leiden. Ze jagen zich op naar „getrouwigheden”, die nervositeitsontladingen zijn, en ze worden heen en weer gejaagd tusschen bloemhoven en woestijnen. Hun kerk wordt kinderkamer; de duivel heeft de wanden behangen met mooie plaatjes: een bloemhof, een woestijn, een bloemhof, een woestijn. Maar het is allemaal onwezenlijk (anhypostatisch, Beliar Anhypostatosis!).

De schorsers nemen straks voor den geschorste den hoed af, — hij is toch weer in „een kerk”? De pluriformiteit? Wacht maar — dr Steenblok zal ook daar wel over komen te spreken.

Ik wilde, dat men eens werkelijk worstelde om de eenheid van de Kerk. Maar al die schorsers scheuren haar, zoolang ze 't zoo doen. En ook wanneer ze straks weer gaan lijmen en krammen, als in de Valkenboskerk. En wie na een poosje doen, alsof een woestijn een bloemhof is, en omgekeerd, die doen het ook. Maar geen nood: straks gaan ze allemaal daverend preeken over den komenden antichrist. Die jaagt de zielen — als vogels — naar den kelder, waar je niet meer schorsen kunt. K. S.

(Naschrift. Dit artikel, waarvan de copie gepost is op 25 Febr., bleef verleden week liggen. K. S.)

Een nieuw dieptepunt

De Synode van Den Haag heeft weer enkele vergaderingen gehouden. En het is voor allen, die de kerk van den Heere Jezus Christus liefhebben, noodig te overwegen wat zij heeft gezegd en gedaan. Kunnen we in haar woorden de stem van den Goeden Herder vernemen, of is wat zij zei niet naar den Geest des Heeren?

Wij willen dat in dit artikel onderzoeken.

HET ABSOLUTISTISCHE WOORD.

Om te weten wat er nu in Den Haag gebeurd is, moeten we ons eerst nog eens weer goed duidelijk voor den geest halen, wat de voorgangsters van deze synode hebben gedaan. Men kan het vervolg van een zaak nooit goed bezien en beoordeelen zonder op het begin te letten en dat begin steeds voor oogen te houden.

We zullen daarom de voornaamste feiten uit het verleden nog even de revue laten passeeren.

Het was zeven en twintig Juli 1944.

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland was in Utrecht in vergadering bijeen.

Aan de orde was de bindende kracht van de leeruitspraken, welke in 1942 waren vastgesteld. En dan speciaal van de leeruitspraak, dat „het zaad des verbonds krachtens de belofte Gods is te houden voor wedergeboren en in Christus geheiligd, totdat bij het opwassen uit hun wandel het tegendeel blijkt”.

De beteekenis van deze woorden was langzamerhand volkomen duidelijk geworden. Op voor een ieder verstaanbare wijze had de synode gezegd, dat alle kinderen der geloovigen, hoofd voor hoofd, en stuk voor stuk, moesten gehouden worden voor kinderen, die reeds wedergeboren zijn. Dus voor kinderen in wier hart de Heilige Geest zijn wederbarend werk definitief begonnen was.

Maar nu moest de synode nog uitspreken wat voor een bindende kracht deze uitspraak bezat. Daarover was allerlei gevoelen ontstaan en misverstand gegroeid. En nu moest de synode aan deze onzekerheid een einde maken.

En dat heeft de synode dan ook gedaan. En wel zoo klaar en krachtig, dat alle onduidelijkheid met wortel en tak werd uitgeroeid.

De bekende zin werd namelijk toen „e e n g o d d e l i j k e w a a r h e i d” genoemd. En uitdrukkelijk werd uitgesproken, dat alle ambtsdragers niets mochten leeren „wat niet ten volle in overeenstemming (was) met de leeruitspraken van 1942”.

Met een speciaal brief werd dit aan de kerken bekend gemaakt. Daarin zei de synode o.a. het volgende:

„Het is daarom ook, dat de synode nog eens haar besluit van 16 Dec. 1943 in herinnering wil brengen, „dat in onze kerken niets mag worden geleerd, dat met de betrokken leeruitspraken niet ten volle in overeenstemming is” en de kerkeraden opwekt, daarop ernstig toe te zien en aan deze beslissing de hand te houden. Elke propaganda, met name door ambtsdragers, tegen deze aangenomen leer, niet alleen in den eigenlijken ambtelijken arbeid, maar ook in lezingen, geschriften en vereenigingsarbeid, dient te worden nagelaten en geweerd. De synode legt hierop nadruk, omdat zij in de overtuiging staat, dat het bewaren van de goede, kerkelijke orde en de duurzame handhaving van de eenigheid der leer, welke ook onze vaders bijkens het onderteekeningformulier van essentiële beteekenis voor het kerkelijke samenleven hebben geacht, een zóó kostbaar patrimonium zijn, dat hiervoor wel met alle kracht gewaakt en gestreden moet worden. En de Synode spreekt de verwachting uit, dat alle ambtsdragers hun onderteekening gestand zullen doen, voor trouwbrek zich zullen wachten en er diep van doordrongen zullen zijn, dat alleen in dezen weg het huis des Heeren gebouwd en het goede voor Zion verkregen kan worden”. (Schrijven van 10 Juni 1944, zie bijlage LXXIV van de Acta.)

Scherper kan het niet: de synode kwalificeerde iederen ambtsdrager, die niet in al zijn ambtelijken arbeid datgene leerde wat met de aangenomen leerbesluiten in overeenstemming was als een meeneedige!

Ieder zal toegeven, dat dit woorden zijn van grooten ernst. De Heere werd immers aangeroepen. De synode zei: Heere, gij weet het, wij mogen niet anders, wij kunnen niet anders. Uw woord is in geding.

En zoo was het verschrikkelijke gebeurd, dat een menselijk woordje, een hoogmoedige en tegelijk ook zielig productje van theologische, of liever on-theologische hoogmoed, als een eigen, onfeilbaar woord van den Heere aan de kerken en kerkleden werd oplegged.

Deze synode was dus wel zéér brutaal. De synode van Dordrecht was veel bescheidener. Volgens Prof. Bavinck had deze synode haar leeruitspraak omtrent de zaligheid van de jongstervende kinderen niet eens als dogma, als een leer der kerk, durven vaststellen. In haar leefde de schroom, welke voor het overmoedige woord teugdeinst. De synode van Utrecht wist het evenwel beter. Zij riep hulde uit: G o d e i s c h t, dat alle geloovigen hun kinderen voor wedergeboren zullen houden. En alle ambtsdragers moeten dat getrouw als een goddelijke waarheid leeren.

Wie zich goed realiseert wat hier geschiedde staat verbaasd. Er wordt in onze dagen wel eens gesproken over absolutisme. Men bedoelt daarmee, dat menschen aan hun eigen gedachten en woorden een kracht toekennen, alsof ze Gods eigen woord waren. Welnu hier is dat absolutisme in zijn ergsten vorm. Want hier was een kerkelijke vergadering — nog wel de meeste! — die menselijke woorden als een eisch des Heeren aan de gewetens oplegde.

DE ABSOLUTISTISCHE DAAD.

Van de ééne zonde komt men, als men zich niet bekeert, onherroepelijk tot de andere. Zoo was het ook hier.

Zooals bekend is, werd in de dagen na 1942 alle mogelijke moeite gedaan, om die hoogmoedige kerkelijke woorden uit het kerkelijke leven weg te doen. Honderden verzoeken en smeekbeden en voorstellen werden naar de synode gestuurd. Maar niets mocht baten. De synodes bleven onwrikbaar op hun standpunt staan.

En toen moesten duizenden leden doen wat de Heere hun voorschreef, hoe moeilijk het ook was! Ze moesten tegen de synode zeggen: w i j m o g e n e e n m e n s c h e n w o o r d n o o i t a l s e e n w o o r d v a n G o d a a n n e m e n e n g e l o o v e n. Wij mogen het ook niet leeren.

En toen volgde op het absolutistische woord de nog ergere, absolutistische daad. De mannen welke zeiden: wij mogen dat menschenwoord niet als Gods woord aannemen, werden dóór of námens de Synode uit hun ambt gezet of niet tot het ambt toegelaten. Ook werden velen door kerkeraden van het Heilig Avondmaal geweerd.

Met wat voor een ernst dat geschiedde blijkt wel uit de volgende woorden, die ik letterlijk uit allerlei schorsingsbullen en andere dergelijke stukken overschrijf.

De mannen die zoo spraken maakten zich „aan de in art. LXXX K.O. genoemde zonde van scheurmaking” schuldig. Zij richtten „scheuring en tweedracht in de kerken” aan. „Welbewust” constateerde de synode in deze daad „de grove zonde van openbare scheurmaking en openlijke verachting der kerkelijke orde”. En werd door kerkelijke vergaderingen zelfs gesproken van het „leeren van valsche leer en het bedrijven van openbare scheurmaking”, het verstoren van „de door Christus gewilde kerkelijke orde”, het „ondermijnen” van „het door den Koning der kerk aan meerdere vergaderingen verleende gezag”. Ja, het afwijzen van de leeruitspraak was „zich niet houden” aan de „in het onderteekeningformulier” „afgelegde belofte”.

Het duidelijkst en het krachtigst werd door de Synode gesproken in hun brief van 25 Augustus 1944.

Daarin...
diepe d...
in de k...
merken...
veel” ha...
van „in...
dend we...
en sche...
Met c...
dragers...
Steed...
Prof. B...
vergad...
vergee...
tucht g...
Zoo v...
dan de...
nootsch...
verwijde...
over re...
overtre...
Maar...
den and...
het wer...
den HE...
ontstok...
Dit w...
solutisti...
TOT ON...
En n...
De ge...
verwier...
Een l...
werd zo...
En vi...
synode...
meer w...
Ik wil...
nemen...
het ve...
—1944...
In een...
aan alle...
den Na...
mens...
ontz...
„ERKE...
WETTI...
Inden...
Met d...
gers ge...
drag...
G o d s...
We n...
verschri...
In ee...
Naam d...
der ges...
teekend...
deel!